

Women's Rights in the Field of Urban Rights in the Light of International Human Rights Documents

Shahram Salami^{1*}, Mohammad Mazhari²

1. Master of Public Law, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

Citation: Salami, Sh., & Mazhari, M. (2021). Women's rights in the field of urban rights in the light of international human rights documents. *Journal of Woman and Culture*, 12(48), 39-54.

DOR: 20.1001.1.20088426.1400.12.48.4.9

ARTICLE INFO

Received: 30.03.2021

Accepted: 20.06.2021

Corresponding Author:

Shahram Salami

Email:

salami.shahram@gmail.com

Keywords:

Women's rights
Urban rights
International human
rights documents

Abstract

The purpose of this study was to examine women's rights in the field of urban rights in the light of international human rights documents. The research statistical universe included women's rights. The sample was the field of women's urban rights. The research was planned as descriptive-analytical research project and data collection was done through documents and libraries by examining women's rights in international human rights documents and their compliance with the Constitution and laws of the urban area (economic, social and cultural rights). Using descriptive analysis, the results showed that women in many developing countries enjoy less economic, social, cultural and political rights than men. Also rights such as the right to employment, the right to enjoy the minimum financial resources to have an honorable life, the right to attend and participate in various social and cultural spaces, the right to have adequate facilities in the city, the right to social and urban security, the right to participate in all social and urban planning and decision-making, the right to health and the right to education were among the most important rights of women in the field of urban rights.

Extended Abstract

Introduction: Women suffer from many inequalities in many countries of the world, especially in developing countries. While social development without their active participation makes no sense. A fewer women have access to health, education, economic, social, etc. facilities and they may be exposed to more violence, inequality and discrimination. The most important condition for the realization of citizenship rights is the equality of human beings in enjoying the opportunities for the advancement of society. The report of the World Economic Forum on the gender gap in 2020 indicated that gender inequality in all economic, social, health and political areas had posed various challenges to women all over the world. Such conditions had deprived women from achieving their rights and the countries from putting to use the potentials of women. According to the above mentioned scheme the purpose of this study was to examine women's rights in the field of Urban rights in the light of international human rights documents.

Method: The research statistical universe included women's rights. The sample was the field of women's urban rights. The research was planned as descriptive-analytical research project and data collection was done through documents and libraries by examining women's rights in international human rights documents and their compliance with the Constitution and laws of the urban area (economic, social and cultural rights).

Results: Using descriptive analysis, the results showed that women in many developing countries enjoy less economic, social, cultural and political rights than men. Also rights such as the right to employment, the right to enjoy the minimum financial resources to have an honorable life, the right to attend and participate in various social and cultural spaces, the right to have adequate facilities in the city, the right to social and urban security, the right to participate in all social and urban planning and decision-making, the right to health and the right to education were among the most important rights of women in the field of urban rights. Not only do women have the same general citizenship rights as men, but they also have some of their own rights just because they are women. However, in recent decades, with the growth and development of the humanities and social sciences, many reforms have been made in related policies in the field of women's rights. Although the Constitution of Iran had directly confirmed women's rights in Articles 20 and 21, their realization requires the regular laws to provide the ground. Relying on its wide range of duties and authorities, the urban management should consider women in all local decisions and actions and take its effort to make them fairly benefit from their citizenship rights.

Conclusion: Relying on international human rights documents, all of which emphasize the fundamental rights and dignity of man and the equality of men and women, it can be said that human beings have equal rights in all economic, social, political and cultural spheres. What has been studied in the present study was the women's rights in the field of urban rights. Accordingly, although in the past women had fewer rights than men, today their equal rights are endorsed by most societies and emphasized by all international human rights institutions, and the scope of this equality is increasing day by day. In this

regard, all legislative, executive and non-governmental public institutions, including urban management institutions, are obliged, within the framework of the constitution, ordinary laws and documents annexed by their respective governments, in order to further realize women's rights and take a number of actions in the economic, social and cultural fields. Although the equality of women's rights was affirmed, emphasized and supported in theory, but in practice for various cultural, historical, social and political reasons, it has not been implemented as it should be. Rights such as the right to employment, the right to enjoy the minimum financial resources to live an honorable life, the right to attend and participate in various social and cultural spaces, the right to have adequate facilities in the city, the right to social and urban security, the right to participate in all social and urban planning and decision-making, the right to health and the right to education were among the most important women's rights in the field of urban rights, which, while requiring special attention from city managers, also affect all other women's rights.

Author Contributions: Shahram Salami: contributed in general framework planning, content editing and analysis, article submission and corresponding author. Dr. Mohammad Mazhari: collaborated in planning the general framework and concluding. The present article is extracted from Shahram Salami's master's thesis with the guidance of Dr. Mohammad Mazhari and the advice of Dr. Seyed Hossein Malakooti. All authors reviewed and endorsed the article.

Acknowledgments: The authors thank all the individuals who helped us with this research.

Conflicts of Interest: The authors declared there is no conflicts of interest in this article.

Funding: This article did not receive any financial support.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

حقوق زنان در حوزه حقوق شهری در پرتو اسناد بین‌المللی حقوق بشر

شهرام سلامی^{۱*}، محمد مظهری^۲

۱. کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
۲. استادیار گروه حقوق، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی حقوق زنان در حوزه حقوق شهری در پرتو اسناد بین‌المللی حقوق بشر می‌باشد. جامعه پژوهش حقوق زنان می‌باشد. نمونه مورد بررسی حوزه حقوق شهری زنان بود. طرح پژوهش توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات از طریق اسنادی و کتابخانه‌ای با بررسی حقوق زنان در اسناد بین‌المللی حقوق بشر و تطبیق آن‌ها با قانون اساسی و قوانین حوزه شهری (حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) انجام شد. با استفاده از تحلیل توصیفی نتایج نشان داد که زنان در بسیاری از کشورهای در حال توسعه از حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی بهره کمتری نسبت به مردان می‌برند. همچنین حقوقی هم‌چون حق اشتغال، حق بهره‌مندی از حداقل امکانات مالی برای داشتن زندگی شرافتمندانه، حق حضور و مشارکت در فضاهای مختلف اجتماعی و فرهنگی، حق برخورداری از تسهیلات مناسب جابجایی در شهر، حق امنیت اجتماعی و شهری، حق مشارکت در کلیه برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجتماعی و شهری، حق سلامت و حق آموزش از مهم‌ترین حقوق زنان در حوزه حقوق شهری می‌باشند.

کلیدواژه‌گان: حقوق زنان، حقوق شهری، اسناد بین‌المللی حقوق بشر

مقدمه

زنان در بسیاری از کشورهای جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه، از نابرابری‌های بسیاری رنج می‌برند و در حالی که توسعه بدون مشارکت فعال آنها مفهومی ندارد، کمتر از مردان به امکانات بهداشتی، آموزشی، اقتصادی، اجتماعی و... دسترسی دارند و احياناً در معرض خشونت، نابرابری و تبعیض بیشتری می‌باشند و مطالعه ادوار و زمان‌های مختلف، حکایت از ظلم بیشتر بر زنان دارد (Gholami Firoozjaee & Ghasemi, 2021). مهم‌ترین شرط تحقق حقوق شهروندی، برابری انسان‌ها در بهره‌مندی از امکانات پیش‌روی جامعه می‌باشد. زنان در کشورهای توسعه یافته، دارای موقعیت بسیار مهم و تعیین‌کننده‌ای هستند و برای تحقق هدف‌های توسعه پایدار می‌توانند

مسئولیت‌های جدی و مهمی را بر عهده بگیرند و با تزریق افکار و ایده‌های خود بر کالبد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه، مسیر رشد و توسعه را هموارتر سازند (Norouzi & Golparvar, 2011). گزارشی که مجمع جهانی اقتصاد از شکاف جنسیتی جهان در سال ۲۰۲۰ ارائه نموده است، نشان از آن دارد که نابرابری جنسیتی در کلیه حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی و سیاسی، چالش‌های مختلفی را پیش‌روی زنان جهان قرار داده است و نه تنها آن‌ها را از دستیابی کامل به حقوق خود محروم نموده، بلکه کشورها را نیز در بهره‌مندی از پتانسیل‌های بالقوه زنان باز داشته است. مطابق این گزارش که شاخص‌های شکاف جنسیتی را در ۱۵۳ کشور جهان مورد مطالعه قرار داده است، هر چند وضعیت شکاف جنسیتی نسبت به گذشته اندکی بهبود پیدا کرده است، اما هم‌چنان فاصله بسیار زیادی با شرایط مطلوب دارد، به طوری که در صورت حفظ سرعت فعلی در بهبود وضعیت شاخص‌ها، ۹۹/۵ سال طول خواهد کشید تا زنان طعم برابری را احساس نمایند مطابق این گزارش، شاخص‌های مذکور در مجموع و به طور میانگین ۳۱/۴ درصد با برابری کامل فاصله دارند که این امر نشان از عدم توانایی کشورها در تامین کامل حقوق زنان دارد. کشور ایران در شاخص شکاف جنسیتی در سطح جهانی با کسب رتبه ۱۴۸ در بین ۱۵۳ کشور در این حوزه می‌باشد (Karimi Dashtenai, 2020). قانون اساسی ایران، هر چند حقوق زنان را در اصول ۲۰ و ۲۱ خود به صورت مستقیم مورد تأکید قرار داده است اما هم‌چون بسیاری از حقوق دیگر، این قوانین عادی هستند که باید بسترهای لازم برای بهره‌مندی از این حقوق را فراهم نمایند. در کشورهای توسعه یافته، گستره وظایف و اختیارات دولت‌های محلی و نهادهای مدیریت شهری تا حدود زیادی وسیع می‌باشند که از آن جمله عبارتند از: آموزش و پرورش، بهداشت، امنیت، اوقات فراغت و امور فرهنگی از جمله: تاسیس سینما، تئاتر، موزه، کتابخانه، ایجاد اماکن تفریحی، حفاظت از آثار تاریخی، خدمات رفاهی و اجتماعی از قبیل تجهیزات و تسهیلات شهری، خدمات مراقبتی از کودکان معلول، ایجاد مراکز شبانه‌روزی برای سالمندان، خدمات مربوط به کودکان، حمایت از مادران، خدمات پزشکی مدارس، توسعه خدمات اجتماعی برای جوانان، راهنمایی ازدواج و خدمات تنظیم خانواده، خدمات حقوقی رایگان، ایجاد تاسیسات تفریحی و ورزشی، تأمین امنیت اجتماعی، رسیدگی به امور فرهنگی و خیلی موارد دیگر (Mazhari, 2015). بنابراین مدیریت شهری با چنین گستره‌ای از وظایف و اختیارات بایستی زنان را در کلیه تصمیمات و اقدامات محلی خود مد نظر قرار داده و تمام تلاش خود را در جهت بهره‌مندی عادلانه آن‌ها از حقوق شهروندی به کارگیرد. با توجه به مطالب فوق، هدف پژوهش حاضر بررسی حقوق زنان در حوزه حقوق شهری در پرتو اسناد بین‌المللی حقوق بشر می‌باشد.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

طرح پژوهش روش توصیفی-تحلیلی بود. جامعه پژوهش حقوق زنان می‌باشد. نمونه مورد بررسی حوزه حقوق شهری زنان بود.

روش اجرا

گردآوری اطلاعات از طریق اسنادی و کتابخانه‌ای با بررسی حقوق زنان در اسناد بین‌المللی حقوق بشر و تطبیق آن‌ها با قانون اساسی و قوانین حوزه شهری (حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) انجام شد.

یافته‌ها

حقوق زنان در حوزه حقوق شهری

زنان نه تنها از حقوق عام شهروندی هم‌چون مردان برخوردارند، بلکه به صرف زن بودن نیز دارای پاره‌ای حقوق اختصاصی خود می‌باشند. هر چند در دهه‌های اخیر با رشد و توسعه علوم انسانی و اجتماعی، اصلاحات

بسیاری در سیاست گذاری‌های مرتبط در حوزه حقوق زنان صورت گرفته است و جوامع در تلاش هستند تا فاصله جایگاه فعلی و جایگاه مطلوب زنان را به صفر برسانند و حتی در بخش‌هایی نیز موفقیت‌های قابل توجهی به دست آورده‌اند، اما ناگفته پیداست که هنوز هم در بسیاری از کشورها، به خصوص کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته، زنان باید در تکاپوی دستیابی به کمترین حقوق خود باشند.

یکی از اسناد خاصی که حقوق زنان را به صورت اختصاصی مدنظر قرار داده است، «کنوانسیون رفع هر گونه تبعیض علیه زنان مصوب ۱۹۷۹ مجمع عمومی سازمان ملل متحد» می‌باشد که در مقدمه خود با ارجاع به منشور ملل متحد، حقوق اساسی بشر، کرامت و ارزش انسان و برابری حقوق زن و مرد را مورد توجه قرار می‌دهد و تاکید دارد: «با عنایت به این که اعلامیه جهانی حقوق بشر اصل قابل قبول نبودن تبعیض را تأیید نموده، اعلام می‌دارد که کلیه افراد بشر آزاد به دنیا آمده و از نظر منزلت و حقوق، یکسان بوده و بدون هیچگونه تمایزی مبتنی بر جنسیت، حق دارند از کلیه حقوق و آزادی‌های مندرج در اعلامیه بهره‌مند شوند». با این حال این کنوانسیون نگرانی خود را از تبعیضات گسترده علیه زنان و دسترسی حداقلی آن‌ها به مواد غذایی، بهداشت، تعلیم و تربیت و فرصت‌های شغلی در شرایط فقر و تنگدستی ابراز داشته و یاد آور می‌شود: «سهام عمده زنان در تحقق رفاه خانواده و پیشرفت جامعه که تا کنون کاملاً شناسایی نشده است، اهمیت اجتماعی مادری و نقش والدین در خانواده و در تربیت کودکان،...» بایستی مدنظر قرار بگیرد.

از نظر کنوانسیون، «تبعیض علیه زنان» همان‌گونه که در ماده ۱ بیان می‌دارد: به معنای قائل شدن هرگونه تمایز، استثنای محدودیت بر اساس جنسیت است که تأثیرات مخربی در به رسمیت شناختن حقوق زنان و آزادی‌های اساسی آن‌ها دارد و آن‌ها را از بهره‌مندی از حقوق خود به طور مساوی با مردان در تمام زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مدنی و... باز می‌دارد و یا هدفش از بین بردن این حقوق می‌باشد. کنوانسیون در مواد ۲ و ۳ خود، دولت‌ها را مکلف می‌دارد بدون درنگ و به طرق مقتضی، سیاست رفع تبعیض علیه زنان را درپیش بگیرند و برای رسیدن به این هدف با گنجانیدن اصل مساوات زن و مرد در قانون اساسی و قوانین عادی و حصول اطمینان از تحقق عملی این اصل، با وضع ضمانت اجراهای مناسب در راستای جلوگیری از اعمال هر گونه تبعیض توسط هر فرد، مقام، موسسه عمومی و خصوصی اقدام نمایند. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصل ۲۰ خود، زن و مرد را به طور یکسان در بهره‌مندی از حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، مورد حمایت قرار داده است و در اصل ۲۱ دولت را موظف کرده است با ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او، حمایت از مادران به خصوص در دوران بارداری، ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی سرپرست، حقوق زن را در تمام جهات تضمین نماید.

قانون اساسی در اصل ۱۰۰ و قانون «تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور» در ماده ۸۰، برنامه‌های متنوع اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و... را در حیطه اختیارات و وظایف نهاد شورای شهر قرار داده‌اند. مهم‌ترین حقوق زنان در حوزه حقوق شهری که دیگر حقوق آن‌ها را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهند عبارتند از:

حقوق اقتصادی زنان:

گزارش مجمع جهانی اقتصاد از شکاف جنسیتی جهانی در سال ۲۰۲۰ حکایت از آن دارد که در سطح جهانی در شاخص مشارکت اقتصادی، ۴۲/۲ درصد شکاف بین وضعیت موجود با شرایط مطلوب زنان فاصله وجود دارد (Karimi Daštenai, 2020). با وجود کاهش نرخ باروری، افزایش سطح آموزش و ساختار سنی جوان جمعیت زنان، میزان مشارکت زنان در فعالیت‌های اقتصادی بسیار پایین‌تر از حد انتظار می‌باشد (Azam Azadeh, Moshtaghian, 2016). قانون اساسی در اصل ۴۳، حقوق اقتصادی مردم را مورد تأکید قرار داده و اعلام می‌دارد: «برای تأمین

استقلال اقتصادی جامعه و ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار می‌شود: (۱) تامین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه. (۲) تامین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند ... (۳) تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شکل و محتوا و ساعت کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد. (۴) رعایت آزادی انتخاب شغل، عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری ...». بنابراین مهم‌ترین مؤلفه‌های حقوق اقتصادی زنان در حوزه حقوق شهری عبارتند از:

الف) حق بر اشتغال زنان: حق بر اشتغال از مهم‌ترین مصادیق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نسل دوم حقوق بشر محسوب می‌گردد و به معنی حق داشتن شغل، حق استخدام شدن و حق برپایی کسب و کار می‌باشد و هرگونه اقدام مبتنی بر تبعیض منجر به عدم دستیابی کامل زنان به این حق می‌گردد. تضمین این حق مستلزم وجود ضمانت اجرایی قانونی است تا زنان بتوانند به دور از هرگونه مانع تبعیض آمیز و با آزادی کامل نسبت به انتخاب شغل خود اقدام نمایند (Namdar Pourbengar & Amiri, 2013). میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ماده ۶، حق کار کردن هر کس (اعم از زن و مرد) و حق انتخاب آزادانه کار را مورد تأکید قرار داده و دولت‌ها را به انجام اقدامات مقتضی برای حفظ این حق مکلف می‌دارد و در بند «الف» ماده ۷، بر حقوق برابر برای کار برابر تأکید می‌نماید و در ماده ۸، هر کس را در تشکیل و عضویت در اتحادیه مطبوع خود برای پیشبرد حقوق اقتصادی و اجتماعی خویش آزاد می‌داند و هیچ‌گونه محدودیتی را نمی‌پذیرد مگر به موجب قانون و در یک جامعه دموکراتیک در صورتی که برای مصالح امنیت ملی یا نظم عمومی یا حفظ حقوق و آزادی‌های افراد دیگر ضرورت داشته باشد. کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان این حق را به صورت ویژه مد نظر قرار داده و در ماده ۱۱، دولت‌های عضو را مکلف نموده است تا برای رفع تبعیض علیه زنان در زمینه اشتغال از جمله: حق داشتن شغل و حق انتخاب آزادانه آن و حق برخورداری از امنیت شغلی، حق ارتقای شغلی، حق برخورداری از دوره‌های آموزشی شغلی، حق برخورداری از حقوق و مزایای برابر برای کار برابر، حق داشتن تأمین اجتماعی برای بازنشستگی، بیکاری، بیماری، حق برخورداری از مرخصی استحقاقی و حق برخورداری از بهداشت و ایمنی کار اقدامات مقتضی را به انجام برسانند. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصل ۲۸، با شناسایی حق افراد در انتخاب شغل، اعلام می‌دارد: «... دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید». با تدقیق در این موارد و تسری آن‌ها به حوزه حقوق شهری می‌توان گفت: دولت‌های محلی و مدیران شهری مکلفند در راستای تعهدات دولت‌های مرکزی و در پایبندی به موازین حقوقی، ضمن رعایت این امر در نهادهای زیرمجموعه خود، با اعمال نظارت در سایر حوزه‌های شهری و تسهیل راه‌اندازی کسب و کار زنان و در صورت لزوم وضع قوانین محلی در چهارچوب قوانین ملی، بهره‌مندی آنان از حقوق مصرح در قوانین را تضمین نمایند.

برخی از مهم‌ترین اقداماتی که مدیریت شهری می‌تواند در جهت توسعه اقتصاد شهری انجام دهد، عبارتند از: کاهش مالیات؛ ارایه مشوق‌هایی حساب‌شده نظیر اعطای کمک‌هایی در زمینه زمین، آموزش و زیرساخت‌ها؛ کاهش مقررات دست‌وپاگیر؛ ارتباط دادن مشوق‌های مشخص به پیامدهای مشخص؛ مشخص کردن مناطق با کاربری تجاری و ارائه تسهیلات به آن‌ها (Kazemian, Saeedi Rezvani, Abdollahi, Ayazi, Nozarpoor & et al., 2013a).

ب) حق بر بهره‌مندی از حداقل امکانات مالی برای داشتن زندگی شرافتمندانه: آن‌چه که در بهره‌مندی زنان از این حق حائز اهمیت می‌باشد این است که برای نیل به آن بایستی از فقر‌رهایی یابند. در تعریف سنتی از

فقر، آن را مترادف با فقدان توانایی و درآمد مالی می‌دانند، اما امروزه دایره گسترده‌تری از محرومیت‌ها را می‌توان در تعریف فقر جای داد. بنابراین، فقر عبارت‌است از: محرومیت نسبی از درآمد، دارایی، خدمات پایه، منزلت، غذای کافی، مسکن، تحصیلات، بهداشت و عدم مشارکت در فعالیت‌های گوناگون اجتماعی. در چنین حالتی فقرا آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه در مقابل انواع بیماری‌ها، بحران‌های اقتصادی و اجتماعی می‌باشند و معمولاً نقش چندانی در تصمیم‌گیری‌های مسئولان شهری و کشوری در جهت بهبود وضعیت زندگانی خود ندارد (Hadi zenooz, 2005; Zahedi, Maleki & Heidari, 2008). بهره‌مندی از این حق از آن‌چنان اهمیتی برخوردار است که اعلامیه جهانی حقوق بشر در ماده ۲۵ آن را مورد توجه قرار داده است و اعلام می‌دارد: «هرکس حق دارد که سطح زندگی، سلامتی و رفاه خود و خانواده اش را از حیث خوراک و مسکن و مراقبت‌های طبی و خدمات لازم اجتماعی تأمین کند و هم‌چنین حق دارد که در موقع بیکاری، بیماری، نقص اعضاء، بیوه‌گی، پیری یا در تمام موارد دیگری که به علل خارج از اراده انسان، وسایل امرار معاش از بین رفته باشد، از شرایط آبرومندانه زندگی برخوردار شود». میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز در ماده ۱۱ خود حقوق هرکس را در داشتن سطح زندگی کافی برای خود و خانواده‌شان، شامل خوراک، پوشاک و مسکن به رسمیت می‌شناسد و کشورهای عضو را به اتخاذ تدابیر لازم در این خصوص دعوت می‌نماید. وجود عبارت «هر کس» در متن مواد مذکور نشان از عمومیت و فراگیر بودن آن دارد و زن و مرد را به طور برابر مشمول حقوق مندرج در آن‌ها می‌گرداند.

حقوق اجتماعی زنان:

حقوق اجتماعی به حقوقی اطلاق می‌شود که شهروندان به صرف عضویت در اجتماع از آن برخوردارند و لازمه بهره‌مندی بهتر زنان از این حقوق، بهبود و مناسب‌سازی فضاهای مختلف اجتماعی و فرهنگی، تحرک و پویایی، امنیت اجتماعی و شهری مناسب و ارتقای کیفیت اوقات فراغت آنها می‌باشد (Azam Azadeh & Moshtaghian, 2016). از مهم‌ترین حقوق اجتماعی زنان می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

الف) حق حضور و مشارکت موثر در فضاهای مختلف اجتماعی و فرهنگی: زنان به دلایل مختلف کمترین میزان دسترسی را به فضاهای عمومی و رسمی دارند و هر چند عناصر اشتغال و تحصیلات، کمی شرایط را بهبود بخشیده است، اما در صورت عدم اشتغال و تحصیل، کمتر از خانه خارج شده و بیشتر در فضاهای خصوصی باقی می‌مانند (Alirezanejad & Saraei, 2007). بنابراین عدم حضور زنان در محیط‌های مختلف و ضعف ارتباطات اجتماعی آن‌ها، فرصت‌های اجتماعی‌شان را محدود می‌کند و با سلب تحرک اجتماعی و اقتصادی آن‌ها، مانع دستیابی‌شان به شخصیت اجتماعی متعالی می‌گردد و این شرایط در طبقات محروم و زنان سرپرست خانوار بر محدودیت‌های آن‌ها در دستیابی به فرصت‌های اجتماعی می‌افزاید (Azam Azadeh & Moshtaghian, 2016). میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مواد ۳ و ۱۵، بهره‌مندی برابر زنان و مردان از حقوق اجتماعی و فرهنگی را مد نظر قرار داده و کشورهای طرف میثاق را ملزم به رعایت این امر نموده است و کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان در ماده ۳، دولت‌های عضو را مکلف به انجام اقدامات لازم از جمله قانونگذاری جهت توسعه و پیشرفت اجتماعی و فرهنگی زنان و بهره‌مندی برابر آن‌ها از حقوق و آزادی‌های اساسی می‌نماید.

پرکردن اوقات فراغت با فعالیت‌های سالم از جمله ورزش، مطالعه، استفاده از فضاهای تفریحی از جمله پارک، سینما و مراکز فرهنگی از عمده‌ترین شیوه‌های سالم افزایش نشاط و شادابی و بهبود کارایی افراد می‌باشند (Toghranegar, 2004). هر چند همه‌ی شهروندان بایستی به امکانات و فضاهای شهری به طور عادلانه دسترسی داشته باشند، اما با توجه به برخی محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی، زنان کمتر از مردان امکان بهره‌مندی از امکانات لازم را دارند (Abdolsamadi, Safiri & Mousavi, 2017). کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان در بند «ز» ماده ۱۰، حق شرکت زنان در فعالیت‌های ورزشی و بهره‌مندی آن‌ها از امکانات ورزشی را مورد توجه قرار

داده و دولت‌ها را مکلف نموده است تا اقدامات لازم برای بهره‌مندی برابر زنان با مردان را در این خصوص به انجام برسانند. از دیگر حقوق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی زنان، می‌توان به حق تشکیل و عضویت در انجمن‌ها، اتحادیه‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد اشاره نمود. اینگونه مجامع، از گردهمایی آزادانه افراد و تشریک مساعی برای نیل به اهداف مادی یا معنوی مشترک پدید می‌آیند که معمولاً برای مدت نسبتاً طولانی تشکیل می‌گردند (Tabatabaei Motameni, 2015). ماده ۲۰ اعلامیه جهانی حقوق بشر، حق افراد در تشکیل مجامع و جمعیت‌های مسالمت‌آمیز را به رسمیت می‌شناسد و میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در بند ۱ ماده ۸، در این خصوص اعلام می‌دارد: «حق هر کس می‌باشد که به منظور پیشبرد و حفظ منافع اقتصادی و اجتماعی خود با رعایت مقررات سازمان ذیربط مبادرت به تشکیل اتحادیه نماید و به اتحادیه مورد انتخاب خود ملحق شود. اعمال این حق را نمی‌توان تابع هیچ محدودیتی نمود مگر آن چه که به موجب قانون تجویز شده باشد و در یک جامعه دموکراتیک برای مصالح امنیت ملی یا نظم عمومی یا حفظ حقوق و آزادی‌های افراد دیگر ضرورت داشته باشد». مطابق بند ۷ ماده ۸۰ «قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور»، اقدام در خصوص تشکیل انجمن‌ها و نهادهای اجتماعی، امدادی و ارشادی از وظایف شوراهای اسلامی شهر می‌باشد.

ب) حق پرورداری از تسهیلات مناسب جابجایی در شهر: حمل و نقل به عنوان یکی از ارکان مهم توسعه شهری با تسهیل تردهای شهری نقش بسیار اساسی در جابجایی شهروندان ایفا می‌نماید. زنان هنگامی می‌توانند به نحو مطلوب از فضاهای شهری بهره‌مند شوند و نقش موثری در حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی ایفا نمایند که بتوانند در مناسب‌ترین زمان با امنیت کامل به اقصی نقاط شهر دسترسی داشته باشند. اما سامانه‌های حمل و نقل شهری آن چنان که باید با نیازهای زنان، چه از نظر فضاهای داخلی و چه از نظر زمان ارائه خدمات، همخوانی ندارند و این امر زنان را با دشواری‌هایی در تردهای روزمره مواجه می‌نماید، چرا که زنان مسئولیت‌های مختلفی هم چون کار، خرید منزل و همراهی کودکان در مسیر خانه تا مدرسه و بالعکس را ممکن است بر عهده داشته باشند. «کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان» در بند ۲ ماده ۱۴، این حق را مورد شناسایی قرار داده است و دولت‌ها را مکلف به انجام اقدامات مقتضی در بهره‌مندی زنان از این حق نموده است. بنابراین مدیران شهری مکلفند متناسب با جمعیت مناطق مختلف شهری، به تعداد لازم و در ساعات و دفعات مناسب خطوط حمل و نقل شهری را در مسیرهای گوناگون مستقر نمایند و با تعبیه ایستگاه‌ها در فواصل مناسب و محل‌های ایمن، فواصل آن‌ها را با مراکز تجاری، تفریحی، اجتماعی و آموزشی رعایت نمایند. در این صورت زنان با احساس آرامش و امنیت بیشتری می‌توانند در اجتماع ظاهر شوند و شهرها نیز کارایی و پایداری بیشتری خواهند داشت (Ziari & Torkamanniya, 2014).

ج) حق امنیت اجتماعی و شهری: امنیت به عنوان یکی از اساسی‌ترین نیاز جوامع و از بنیادی‌ترین مؤلفه‌های حیات آدمی می‌باشد که ارتباط تنگاتنگی با تمام حوزه‌های زندگی بشری دارد و نظم و استمرار هر جامعه‌ای در گرو وجود آن است. برقراری امنیت اجتماعی از اصلی‌ترین وظایف دولت‌ها می‌باشد که از طرف مردم به آن‌ها تفویض گردیده است (Mohammadi & Zare, 2017; Rafieepoor, Sabbaghgol & Ebrahimi, 2008). امنیت در معنای حقوقی به معنی فقدان خطر نسبت به جان، مال، عرض و حقوق آحاد مردم در جامعه می‌باشد. امنیت اجتماعی، به معنای امنیت در سطح مملکت که ناشی از امنیت قضایی و قانون اساسی کشور است، می‌باشد (Jafari-langrou, 2002). اعلامیه جهانی حقوق بشر در ماده ۳، بر حق زندگی، آزادی و امنیت اشخاص تأکید نموده و در ماده ۵، هرگونه رفتار ظالمانه و خلاف شئون بشری با هر کس را مردود دانسته است.

مسئله حائز اهمیت در حوزه امنیت اجتماعی زنان، توجه به تفاوت‌های جنسیتی و نوع حضور متمایز زنان و مردان در جامعه می‌باشد، چرا که زنان معمولاً بیشتر در معرض نابرابری‌ها و ناامنی‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حتی جانی قرار می‌گیرند و با تمام تدابیر اتخاذ شده در جوامع مختلف برای ارتقای امنیت زنان،

همچنان موضوع امنیت، یکی از دغدغه‌های اصلی زنان در شهرها می‌باشد (Movahed & Hemmat, 2013). امنیت اجتماعی زنان از جنبه‌های مختلفی مورد تهدید واقع می‌شود از جمله: ترافیک و ناکارایی شبکه حمل و نقل شهری؛ عدم توزیع عادلانه تسهیلات و خدمات شهری در مناطق مختلف شهر؛ ناکافی بودن فضاهای سبز شهری، مراکز تفریحی، ورزشی و گذران اوقات فراغت به ازای جمعیت، فقر شهری، گسترش اسکان غیر رسمی و حاشیه نشینی، بیکاری، بحران هویت، خشونت، مزاحمت‌های خیابانی، تکدی‌گری، تخریب محیط زیست، کودک آزاری، همسر آزاری، خودکشی، سرقت، فرار از منزل، کودکان خیابانی، اعتیاد، طلاق، کمبود پرسنل و تجهیزات مدیریت انتظامی متناسب با جمعیت شهری (Rahnemai & Pourmousavi, 2006; Mohseni, 2010).

اعلامیه جهانی حقوق بشر در بند ۱ ماده ۱۳، حق عبور و مرور آزادانه در داخل کشور را برای هر کس به رسمیت شناخته است که این امر در حوزه شهری مستلزم اتخاذ تدابیر لازم از طرف دولت‌های مرکزی و محلی در برقراری امنیت و ایجاد بسترهای لازم برای حضور کلیه شهروندان بلاخص زنان، در جامعه و بهره‌مندی از فضاهای شهری می‌باشد. زنان هنگامی می‌توانند احساس امنیت کنند که بتوانند آزادانه در محیط‌های شهری جابجا شوند، با دیگر شهروندان ارتباط بگیرند و فعالیت‌های اجتماعی خود را بدون ترس از تهدید، خشونت یا آزار جسمی و روحی و بدور از هرگونه تبعیض و نابرابری‌های جنسیتی به انجام برسانند (Kamran, Parizadi, Sahrai & Hosseini Amini, 2011).

د) حق مشارکت در کلیه برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجتماعی و شهری: امروزه مدیریت شهری در کنار مشارکت شهروندان (اعم از زنان و مردان)، معنا پیدا می‌کند و بدون حضور مردم اساساً امکان موفقیت برای آن وجود ندارد؛ گرچه شوراهای شهر نیز با هدف ایجاد بستر مشارکت مردم در اداره امور شهرها ایجاد گردیده‌اند. به عبارت دیگر، اداره مفید و مؤثر شهرها در گروی مشارکت اجتماعی شهروندان قرار دارد (Kazemian, Saeedi, 2013b). مشارکت زنان در اداره جوامع از حقوق غیر قابل انکار آنها و از ارکان اصلی توسعه می‌باشد. «مشارکت شهری را می‌توان به معنای شرکت و حضور جدی، فعال، آگاهانه، ارادی، سازمان‌یافته و مؤثر یکان‌های سازنده‌ی جامعه شهری، یعنی افراد، خانوارها، گروه‌ها و نهادها، سازمان‌ها و بخش‌های عمومی و خصوصی شهری در فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زندگی شهری برای نیل به اهداف جمعی جامعه شهری دانست» (Nejati Hosseini, 2000). به عبارت دیگر مشارکت تمامی شهروندان در فعالیت‌های شهری، تضمین‌کننده‌ی توسعه‌ی شهری می‌باشد. مشارکت مبنایی است که فرد را به شهروند تبدیل می‌کند. آگاهی از حقوق و تکالیف شهروندی موجب می‌شود که شهروندان به طور مستمر، پایدار و با حس مسئولیت‌پذیری بیشتری در امور شهری مشارکت نمایند (Sharepoor, Aliverdinia & Shaabani, 2016). مشارکت شهروندان جلوه‌های مختلفی می‌تواند داشته باشد که از آن جمله می‌توان به مشارکت در حوزه‌های بهداشتی، عمرانی، زیست محیطی، فرهنگی و مدیریتی اشاره نمود. اعلامیه جهانی حقوق بشر در ماده 21، حق شرکت افراد در اداره عمومی کشور خود را به صورت مستقیم یا غیرمستقیم مورد تأکید قرار داده و تصدی مشاغل عمومی را به صورت برابر حق هر کس می‌داند و میثاقین «حقوق مدنی و سیاسی» و «حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»، مشترکاً در بند ۱ ماده ۱، بر حق تعیین سرنوشت شهروندان صحه می‌گذارد.

با مشارکت دادن شهروندان و جامعه‌ی مدنی در اداره‌ی امور شهری، ضمن رعایت الزامات اداره دموکراتیک شهرها، نقش سیاست‌گذاران و مدیران شهری به عنوان تصمیم‌گیرنده و امضاکننده‌ی نهایی، برای جلوگیری از هرج و مرج و ایجاد ثبات و آرامش حفظ می‌شود و نیز با مشارکت و نظارت مردم بر نخبگان سیاسی و مدیران شهری، تناسب بیشتری بین تصمیمات آنها و نیازهای واقعی جامعه برقرار می‌گردد (Taieh, 2017). مشارکت شهری به عنوان یکی از معیارهای ارزیابی عملکرد مدیران شهری، با آگاه ساختن شهروندان نسبت به توانایی‌ها و مهارت‌های خود و تقویت حسن اعتماد آنها به مدیران شهری، باعث تقویت حسن همکاری میان آنها و مدیران شهری گردیده و با بروز خلاقیت‌ها و ارایه طرح‌ها و پیشنهادهای سازنده، حل مشکلات شهری را در پی خواهد داشت و احساس

تعلق شهروندان به جامعه شهری را بیش از پیش تقویت خواهد نمود. برای تحقق مشارکت شهری، وجود پیش شرط‌هایی الزامی می‌باشند که عبارتند از: وجود فرهنگ مشارکت، که از طریق آموزش و فرهنگ‌سازی ایجاد می‌شود؛ وجود ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و حقوقی مناسب در سطح محلی و نظام مدیریت شهری مشارکت‌جو که جلب و گسترش مشارکت شهروندان را خواستار باشد (Nejati Hosseini, 2000).

حق بر سلامت زنان:

حق بر سلامت از حقوق بنیادین انسان می‌باشد و به معنای حقوق افراد در دستیابی به بالاترین استاندارد سلامت جسمی و روانی می‌باشد و تمام حوزه‌های پزشکی، بهداشت عمومی، غذای مناسب، مسکن، محیط کار سالم، محیط زیست سالم و... را در برمی‌گیرد. دولت‌ها برای تأمین شرایط زندگی سالم شهروندان، ملزم به اتخاذ تدابیری در حوزه‌های مختلف از جمله تصویب قوانین و مقررات داخلی و پیوستن به کنوانسیون‌های بین‌المللی می‌باشند (Abbasi, Rezaee & Dehghani, 2014). طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی، سلامتی یک حالت آسودگی کامل جسمانی، روانی و اجتماعی بوده و صرفاً به نبود بیماری یا ناتوانی اطلاق نمی‌گردد. «هم‌چنین بر طبق اساسنامه سازمان بهداشت جهانی، بهره‌مندی از بالاترین استانداردهای قابل دسترسی سلامت یکی از اساسی‌ترین حقوق هر انسان بدون در نظر گرفتن نژاد، مذهب، اعتقادات سیاسی، شرایط اقتصادی یا موقعیت اجتماعی او است» (Rahimi, 2013). اعلامیه جهانی حقوق بشر در ماده ۲۵ بر حق بر سلامت افراد تأکید نموده و رابطه سلامتی با دیگر حقوق افراد از جمله: حق بر خوراک، مسکن، خدمات اجتماعی و اشتغال را مورد شناسایی قرار داده است و «میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی» در بند ۱ ماده ۱۲، اعلام می‌دارد: «کشورهای طرف این میثاق حق هر کس را به تمتع از بهترین حال سلامت جسمی و روحی ممکن الحصول به رسمیت می‌شناسند».

طبق گزارش مجمع جهانی اقتصاد در سال ۲۰۲۰، شکاف جنسیتی در حوزه بهداشت و سلامت در سطح جهانی، هر چند به مقدار زیادی بسته شده است و فقط ۴/۳ درصد شکاف وجود دارد با این حال همین مقدار نیز نشانگر وجود تبعیض در بهره‌مندی از حق سلامت بین زنان و مردان می‌باشد. هر چند که این شاخص در کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته وضعیت به مراتب بدتری را به نمایش می‌گذارد (Karimi Dashtenai, 2020). کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان در ماده ۱۲، با تأکید بر تساوی زن و مرد در دسترسی به خدمات بهداشتی، اعلام می‌دارد: «۱- دولت‌های عضو باید اقدامات لازم را برای محو تبعیض علیه زنان در زمینه مراقبت‌های بهداشتی به عمل آورند و بر اساس تساوی بین زن و مرد دسترسی به خدمات بهداشتی از جمله خدمات بهداشتی مربوط به تنظیم خانواده را تضمین نمایند؛ ۲- دولت‌های عضو علاوه بر مقررات بند یک ماده، خدمات لازم را برای زنان در دوران بارداری، زایمان و دوران پس از زایمان تأمین نموده و در صورت لزوم خدمات رایگان در اختیار آن‌ها قرار خواهند داد و هم‌چنین در دوران بارداری و شیر دادن، تغذیه کافی به آن‌ها خواهند رساند».

ایجاد یک شهر سالم با کمترین آلودگی و استرس، در گروه مشارکت پایدار و جلب همکاری‌های مستقیم و غیرمستقیم شهروندان در حفظ سلامت جسمی، روانی و اجتماعی جامعه می‌باشد (Mirsardoo, 2014). مدیریت شهری در حوزه‌های مختلف، وظایفی را بر عهده دارد که با حوزه سلامت در ارتباط کامل می‌باشند، از جمله: در حوزه محیط زیست موظف به مبارزه با انواع آلودگی‌های زیست محیطی شهری از جمله آلودگی هوا، آب، خاک، آلودگی صوتی، مدیریت پسماند، مدیریت بهداشت محیط، کنترل و مبارزه با جانوران مضر شهری، نگهداری و توسعه سرویس‌های بهداشتی، ایجاد، توسعه و نگهداری از فضای سبز شهری و آموزش زیست محیطی شهروندان می‌باشد. هم‌چنین در حوزه امنیت اجتماعی وظیفه دارد در جهت ارتقای امنیت روانی، جانی، بهداشتی و اقتصادی شهروندان تدابیر لازم را اتخاذ نماید.

حق بر آموزش زنان:

آموزش در معنای مضیق عبارت است از آموزش‌های رسمی و در معنای موسع عبارت است از کلیه فعالیت‌های علمی، مهارتی، اخلاقی، فلسفی، فرهنگی و اجتماعی که در زندگی روزمره از عده‌ای به عده دیگر منتقل می‌گردد (Tajarloo, 2015). این مفهوم از آموزش در ماده ۱ «توصیه‌هایی راجع به آموزش برای درک بین‌المللی، همکاری، صلح، آموزش مربوط به حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی یونسکو ۱۹۷۴» مورد شناسایی قرار گرفته است که عنوان می‌دارد: «آموزش به معنای کل فرایند زندگی اجتماعی است که توسط آن، افراد و گروه‌های اجتماعی می‌آموزند تا به طور آگاهانه برای منافع جوامع ملی و بین‌المللی، کل توانایی‌های شخصی، دیدگاه‌ها، استعدادها و دانش خود را توسعه بدهند». حق بر آموزش را می‌توان به نوعی بستر تحقق بسیاری از حقوق دیگر بشر به شمار آورد، چرا که حقوقی هم چون حق آزادی بیان، حق بر اشتغال، حق برخورداری از سطح زندگی مناسب و ... زمانی می‌توانند به صورت مطلوبی محقق شوند که شهروندان به حقوق آموزشی خود به نحو مناسبی دست یافته باشند، این حق در معنای عام خود شامل هرگونه آموزش رسمی و غیر رسمی می‌شود که از طرق مختلفی از جمله مدرسه، دانشگاه، موسسات آزاد، تلویزیون، روزنامه، کتب و ... قابل تحقق می‌باشند (Moeinifar & Karimi, 2017). آموزش می‌تواند عاملی برای تحقق هر چه بیشتر مشارکت شهروندان در اداره جوامع باشد و با توانمند ساختن افراد، زمینه گسترش رفاه را در جامعه بگستراند (General Comment, 1999). اعلامیه جهانی حقوق بشر در بند ۱ ماده ۲۶ اعلام می‌دارد: «هر کس حق دارد که از آموزش و پرورش بهره‌مند شود. آموزش و پرورش حداقل تا حدودی که مربوط به تعلیمات ابتدایی و اساسی است باید مجانی باشد...». در ادامه این ماده بر بهره‌مندی افراد از حق آموزش به گونه‌ای که موجب اعتلای شخصیت انسان و احترام به حقوق و آزادی‌های بشر گردد تأکید شده است. مطابق این ماده و بند ۱ ماده ۲۸ «کنوانسیون حقوق کودک»، آموزش ابتدایی باید اجباری باشد و آموزش عالی با شرایط تساوی در دسترس همگان قرار گیرد.

امروزه علیرغم پیشرفت‌های بسیاری که در برابری جنسیتی حاصل گردیده است، اما نتایج حاصل از گزارش مجمع جهانی اقتصاد در سال ۲۰۲۰، نشان از آن دارد که هر چند در کشورهای توسعه یافته شکاف جنسیتی در دستیابی به فرصت‌های آموزشی از بین رفته یا بسیار کاهش یافته است، با این حال هنوز هم در برخی از کشورهای در حال توسعه بیش از ۲۰ درصد شکاف در این حوزه وجود دارد و حتی در کشورهایی که فرصت دسترسی به امکانات آموزشی نسبتاً زیاد است، زنان هم چنان با موانعی در کسب فرصت‌های آموزشی و مهارت‌های شغلی مواجه می‌باشند (Karimi Dastenai, 2020). بنابراین مدیریت شهری بایستی با اتخاذ تمهیداتی از جمله جانمایی درست مدارس دولتی متناسب با جمعیت هر منطقه، ارتقای کیفیت آموزش، تعبیه ایستگاه‌های حمل و نقل عمومی در مسیرها و فواصل مناسب جهت دسترسی راحت دانش‌آموزان و دانشجویان به محیط‌های آموزشی و به طور کلی ارتقای کیفیت ناوگان حمل و نقل عمومی و مناسب‌سازی آن با شرایط خاص زنان، کودکان و نوجوانان از لحاظ ایمنی و امنیت، مدیریت ترافیک، طراحی مسیرهای پیاده‌رو و دوچرخه‌رو و دیگر موارد مرتبط، ضمن پوشش حداکثری نیاز افراد به محیط‌های آموزشی، آرامش و اطمینان خاطر شهروندان را فراهم آورند.

تکالیف مدیریت شهری در حوزه حقوق زنان

برای تحقق کامل حقوق شهروندی زنان لازم است که شهرها، نقش‌ها و جایگاه‌های مهم‌تری را برای زنان در نظر بگیرند و با ایجاد ساختارهای جدید، دستیابی به برابری جنسیتی را برای آن‌ها امکان‌پذیر نمایند. برابری جنسیتی نیازمند مشارکت فعال زنان در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها از جمله حضور در شوراهای شهری و بدنه مدیریت شهری می‌باشد؛ همچنین با ایجاد فضاهای ایمن شهری و زیرساخت‌ها و تسهیلات مناسب برای زنان، زمینه مشارکت آن‌ها در حوزه‌های مختلف اجتماعی مهیا می‌گردد (Azimi, 2017).

از نظر سازمان ملل شهر امن برای زنان شهری است که بتوانند بدون ترس از آزار و اذیت و مورد خشونت واقع شدن، در فضاهای عمومی ظاهر شوند، مورد انواع تبعیض‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی واقع نشوند و در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی مشارکت داده شوند (Azimi, 2017). برای برقراری عدالت جنسیتی در بهره‌مندی از فضاهای عمومی شهری و برخوردار بودن از حقوق خود، لازم است که طراحان، برنامه‌ریزان و مدیران شهری، با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های سنی، جنسیتی و اجتماعی شهروندان؛ محیطی امن، سالم، پایدار و جذاب را برای آنها فراهم آورند (Poormohammadi, Khezrmezah, Ahmadi, & Jahanbin, 2015). دستیابی به شهر دوست‌دار زنان مستلزم توجه به مؤلفه‌های فرهنگی، آموزشی، بهداشتی، امکان برقراری تعاملات اجتماعی، امنیت، تقویت اعتماد به نفس، تسهیل زیرساخت‌های حمل‌ونقل و جلب مشارکت همه‌جانبه شهروندان و به‌خصوص زنان می‌باشد و با توجه به تفاوت نیازها و دیدگاه‌های نسل‌های مختلف؛ پایش و مطالعه نیازها و خواسته‌های نسل‌های جدید و تلاش در جهت تحقق آنها، در حفظ پویایی شهرها بسیار مؤثر خواهد بود (Azimi, 2017).

بحث و نتیجه‌گیری

با تکیه بر اسناد بین المللی حقوق بشر که همگی بر حقوق اساسی و کرامت انسان و برابری زن و مرد تأکید دارند، می‌توان گفت: انسان‌ها در تمام حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی از حقوقی برابر برخوردارند. دولت‌ها با الحاق به اعلامیه‌ها، کنوانسیون‌ها و میثاق‌های حقوق بشری، متعهد می‌گردند جهت بهره‌مندی کامل شهروندان از حقوق خود، اقدامات تقنینی و اداری مقتضی را به انجام برسانند. آن چه که در تحقیق حاضر مورد مطالعه قرار گرفته است، حقوق زنان در حوزه حقوق شهری می‌باشد. بر این اساس هر چند زنان در گذشته از حقوق کمتری نسبت به مردان برخوردار بودند اما امروزه حقوق برابر آن‌ها مورد تأیید اکثر جوامع و مورد تأکید کلیه نهادهای بین‌المللی حقوق بشری می‌باشد و روز به روز بر دامنه این برابری افزوده می‌گردد. در این راستا کلیه نهادهای تقنینی، اجرایی و موسسات عمومی غیر دولتی از جمله نهادهای مدیریت شهری، مکلف می‌باشند در چهارچوب قانون اساسی، قوانین عادی و اسناد مورد الحاق دولت‌های متبوع خود، در جهت تحقق بیش از پیش حقوق زنان اقدامات متعددی را در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به انجام برسانند، چرا که برابری حقوق زنان هر چند در تئوری مورد تأیید، تأکید و حمایت قرار می‌گیرد، اما در عمل به دلایل متعدد فرهنگی، تاریخی، اجتماعی و سیاسی، آنچنان که باید جامه‌ی عمل نپوشیده است. حقوقی هم‌چون حق بر اشتغال، حق بر بهره‌مندی از حداقل امکانات مالی برای داشتن زندگی شرافتمندانه، حق حضور و مشارکت در فضاهای مختلف اجتماعی و فرهنگی، حق برخوردار بودن از تسهیلات مناسب جابجایی در شهر، حق امنیت اجتماعی و شهری، حق مشارکت در کلیه برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجتماعی و شهری، حق بر سلامت و حق بر آموزش از مهم‌ترین حقوق زنان در حوزه حقوق شهری می‌باشند که ضمن لزوم توجه ویژه مدیران شهری، کلیه حقوق دیگر زنان را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهند.

سهم‌مشارکت نویسندگان: شهرام سلامی: طراحی چارچوب کلی، تدوین محتوا و تحلیل مطالب، ارسال و اصلاحات مقاله و نویسنده مسئول، محمد مظهری: همکاری در طراحی چارچوب کلی، نتیجه‌گیری و بررسی نهایی. مقاله حاضر مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد شهرام سلامی با راهنمایی دکتر محمد مظهری و مشاوره دکتر سید حسین ملکوتی هشتجین می‌باشد. همه نویسندگان نسخه نهایی مقاله را مورد بررسی قرار داده و تأیید نموده‌اند.

سپاسگزاری: نویسندگان مراتب تشکر خود را از همه کسانی که با نقد و مشورت در تکمیل این پژوهش مؤثر بوده‌اند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع: در این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله از حمایت مالی برخوردار نبوده است.

References

- Abbasi, M., Rezaee, R., & Dehghani, G. (2014). Concept and situation of the right to health in Iran legal system. *Medical Law Journal*, 8(30), 183-199. [Persian] <http://ijmedicallaw.ir/article-1-255-fa.html>
- Abdolsamadi, M., Safiri, Kh., & Mousavi, Y. (2017). An nalysis of attitude toward women's citizenship rights in Tehran City based on their social and cultural capital. *Journal of Urban Studies*, 7(24), 65-102. [Persian] http://urb.dehaghan.ac.ir/article_659105.html
- Alirezanejad, S., & Saraei, H. (2007). Woman in public sphere: A study on the public space available to urban women and its transformation. *Journal of Nameh-ye Olum-e Ejtemai*, 30(0), 123-149. [Persian] https://jnoe.ut.ac.ir/article_18325.html
- Azam Azadeh, M., & Moshtaghian, M. (2016). Obstacles of female participation in social development. *Half -Yearly of Social Problems of Iran*, 7(1), 31-55. [Persian] <http://jspi.khu.ac.ir/article-1-2550-fa.html>
- Azimi, M. (2017). Women-friendly cities and strategies to achieve it. *Quarterly Journal of Urban and Regional Development Planning*, 1(2), 119-144. [Persian] https://urdp.atu.ac.ir/article_7259.html?lang=fa
- General Comment. (1999). *The right to education (No.13: Art.13 of the Covenant)*. UN Committee on Economic and Cultural Rights (CESCR). <https://www.refworld.org/docid/4538838c22.html>
- Gholami Firoozjaee, A., & Ghasemi, N. (2021). A study of the political, cultural and economic roles of the women of the abbasid court. *Journal of Women and Culture*, 12(47), 83-93. [Persian] http://jwc.iauhvaz.ac.ir/article_681641.html
- Hadi Zenooz, B. (2005). Poverty and inequality of income in Iran. *Journal of Social Welfare Quarterly*, 5(17), 165-206. [Persian] <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2118-fa.html>
- Jafari-langroudi, M. J. (2002). *Mabsoot dictionary terms of law*. Tehran: Gang-e-Danesh. [Persian]
- Kamran, H., Parizadi, T., Sahrai, A.H., & Hosseini Amini, H. (2011). Safety and sevirity in urban spaces with passive defense approach case study: region 5 of Tehran metropolitan. *Journal of Urban Management Studies*, 3(5), 33-57. [Persian] https://ums.srbiau.ac.ir/article_3904.html
- Karimi Dastenai, T. (2020). *Gender gap index 2020 in Iran and the world*. Tehran: Chamber of Commerce, Industries, Mines and Agriculture. [Persian] <http://tccim.ir/economic/fulldoc.aspx?nid=890>
- Kazemian, GH., Saedi Rezvani, N., Abdollahi, M., Ayazi, S.M.H., Nozarpoor, A., Imani Jajarmi,

- H., & Salehi, E. (2013a). *Urban management*. Vol 1. Tehran: Teesa. [Persian]
- Kazemian, GH., Saeedi Rezvani, N., Abdollahi, M., Ayazi, S.M.H., Nozarpoor, A., Imani Jajarmi, H., & Salehi, E. (2013b). *Urban Management*. Vol 2. Tehran: Teesa. [Persian]
- Mazhari, M. (2015). *Urban rights*. Tabriz: Yanar Publishing. [Persian]
- Mirsardoo, T. (2014). Social capital and urban health (case of study: Garmsar City). *Journal of Iranian Social Development Studies*, 6(3), 87-95. [Persian] https://jisds.srbiau.ac.ir/article_5662.html
- Moeinifar, M., & Karimi, S. (2017). *An analysis of women's right to education in domestic and international documents with a case study of the 2030 document*. 2nd International Congress on Women's Role in Society & Family's Health, 1-21. [Persian] <https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=79737>
- Mohammadi, A., & Zare, M. (2017). Investigating social security in urban suburbs. *Sciences Research Journal*, 3(15), 139-161. [Persian] <http://noo.rs/todxF>
- Mohseni, R. A. (2010). The sociological analyzes of social security and its role in preventing of crime and social deviance. *Journal of Quarterly of Order and Security Guards*, 2(4), 1-23. [Persian] <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=128269>
- Movahed, M., & Hemmat, S. (2013). An investigation of the cultural and social factors affecting women's feeling of social security. *Journal of Woman and Society*, 4(2), 55-82. [Persian] http://jzvj.miau.ac.ir/article_255.html
- Namdar Pournegar, M., & Amiri, M. (2013). The right to work in the european union law. *Journal of Political and International Scientific and Research Quarterly*, 4(13), 241-297. [Persian] http://pir.iaush.ac.ir/article_554899.html?lang=fa
- Nejati Hosseini, S.M. (2000). A new paradigm of urban management. *Journal of Urban and Rural Management*, 1(1), 5-10. [Persian]
- Norouzi, F., & Golparvar, M. (2011). A study of women's perception of enjoying citizen's rights and factors affecting it. *Journal of Rahbord*, 20(59), 167-190. [Persian] <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=127952>
- Poormohammadi, M. R., Khezhnezhad, P., Ahmadi, P., & Jahanbin, R. (2015). A Survey of the adaptation of urmia urban public spaces to the needs of women. *Journal of Women in Development and Politics*, 13(1), 23-40. [Persian] https://jwdp.ut.ac.ir/article_55204.html
- Rafieepoor, F., Sabbaghgol, M., & Ebrahimi, R. (2008). The role of non-governmental organizations in promoting human security. *International Conference on Human Security in West Asia*, 2(1), 345-364. [Persian] <http://haajm.ir/images/dl/rafiisabagh.pdf>
- Rahimi, Gh. (2013). World health organization. *Journal of Paramedicine Faculty*, 5(1), 53-56. [Persian] <http://eprints.ajaums.ac.ir/id/eprint/1541>
- Rahnemaei, M.T., & Pourmousavi, S.M. (2006). Investigating security instabilities in Tehran metropolitan based on urban sustainable development indexes. *Journal of Geographical*

- Research*, 38(51), 177-193. [Persian] https://journals.ut.ac.ir/article_17813.html
- Sharepoor, M., Aliverdina, A., & Shaabani, M. (2016). Studying residents' rate of awareness about citizenship responsibilities and rights towards urban affairs and social factors affecting it. *Journal of Urban Studies*, 6(18), 1-22. [Persian] http://urb.dehaghan.ac.ir/article_650731.html?lang=fa
- Tabatabaei Motameni, M. (2015). *Liberties publiques et droits de L'Homme*. Tehran: University of Tehran Press. [Persian]
- Taieh, Z. (2017). A comparative study of the effective ways of civil participation in french-iranian urban public policy. *Journal of Public Policy*, 3(3), 123-135. [Persian] https://jppolicy.ut.ac.ir/article_64174.html
- Tajarloo, R. (2015). Economic, social and cultural human rights (Analysis of international and regional documents). Tehran: *Dadgostar Publication*. [Persian]
- Toghranegar, H. (2004). *Socio-political rights of women before and after the victory of the Islamic revolution of Iran*. Tehran: Islamic Revolution Document Center. [Persian]
- Zahedi, M. J., Maleki, A., & Heidari A. A. (2008). Poverty and social capital. *Journal of Social Welfare*, 7(28), 79-106. [Persian] <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2031-fa.html>
- Ziari, K., & Torkamanniya, N. (2014). Evaluating women use of urban transport system (case study: 6th district of Tehran). *Journal of Urban Regional Studies and research*, 5(19), 149-168. [Persian] https://urs.ui.ac.ir/article_20065.html?lang=fa